

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Baricovej a členiek senátu JUDr. Eleny Krajčovičovej a JUDr. Jarmily Urbančovej v právnej veci navrhovateľa **M. M.**, bytom I., proti odporcovi **Obvodnému pozemkovému úradu v Považskej Bystrici**, so sídlom v Považskej Bystrici, Centrum 1/1, za účasti **Slovenského pozemkového fondu** Bratislava, so sídlom Búdková 36, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporcu číslo H 08/00387-007-R/1124-BE1 zo dňa 20. novembra 2008, o odvolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne, č. k. 13Sp/4/2009-18 zo dňa 08. septembra 2009, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trenčíne zo dňa 08. septembra 2009, č. k. 13Sp/4/2009-18 **m e n í** tak, že rozhodnutie odporcu číslo H 08/00387-007-R/1124-BE1 zo dňa 20. novembra 2008 **z r u š u j e** a **v e c v r a c i a** na ďalšie konanie.

Navrhovateľovi právo na náhradu trov konania **n e p r i z n á v a**.

O d ô v o d n e n i e :

Napadnutým rozsudkom krajský súd v zmysle § 250q ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) potvrdil rozhodnutie odporcu č. H 08/00387-007-R/1124-BE1 zo dňa 20. novembra 2008, ktorým rozhodol, že navrhovateľ nespĺňa podmienky uvedené

v § 3 zákona č. 503/2003 Z. z. o navrátení vlastníctva k pozemkom a o zmene a doplnení zákona NR č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 503/2003 Z. z.“) na navrátenie vlastníctva alebo priznanie práva na náhradu za pozemok parc. č. X.X. - záhrada o výmere 564 m², nachádzajúci sa v katastrálnom území Ilava z dôvodu, že nepreukázal skutočnosti podľa § 3 zákona č. 503/2003 Z. z.

Krajský súd v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že v prejednávanej veci bolo potrebné posúdiť, či navrhovateľ je oprávnenou osobou podľa § 2 ods. 1 zákona č. 503/2003 Z. z. na uplatnenie práva na navrátenie vlastníctva k pozemku v k. ú. Ilava, parc. č. X., ktorej časť o výmere 564 m² je predmetom reštitučného nároku, teda či bol vlastníkom predmetnej nehnuteľnosti. Podľa krajského súdu je nesporné, že navrhovateľ uzavrel dňa 27. augusta 1963 kúpnu zmluvu na predmetnú nehnuteľnosť s pôvodným pozemkovoknižným vlastníkom, avšak táto zmluva bola uzavretá za účinnosti Občianskeho zákonníka č. 141/1950 Zb. (ďalej len „Občianskeho zákonníka“), ktorého právna úprava upustila od zásady, podľa ktorej k platnému prevodu vlastníctva nehnuteľnosti došlo až zápisom v pozemkovej knihe. Na prevod vlastníctva k nehnuteľnosti bolo potrebné podľa § 112 Občianskeho zákonníka podať návrh na zápis prevodu do pozemkovej knihy. Takýto návrh navrhovateľ nepodal a po prijatí Občianskeho zákonníka č. 40/1964 Zb., platného od 01. apríla 1964 nepodal návrh na registráciu kúpno-predajnej zmluvy na štátnom notárstve. Navrhovateľ bol teda povinný preukázať svoje vlastníctvo k predmetnému pozemku, ktorý prešiel na štát podľa § 3 zákona č. 503/2003 Z. z.. Svoje vlastnícke právo navrhovateľ odvodzoval od kúpnej zmluvy z roku 1963. Podľa krajského súdu skutočnosť, že navrhovateľ nenadobudol vlastníctvo k predmetnej nehnuteľnosti potvrdzuje kúpna zmluva z roku 1965, uzavretá medzi A. D. a štátom. Touto zmluvou previedol pôvodný vlastník vlastníctvo k pozemku na štát. Podľa krajského súdu nemá na posúdenie prevodu vlastníctva vplyv ani vrátenie kúpnej ceny A. D.. Navrhovateľ v konaní nepreukázal skutočnosti rozhodné pre navrátenie vlastníctva podľa zákona č. 503/2003 Z. z. k predmetnej nehnuteľnosti a keďže odporca vykonal dostatočné dokazovanie, správne zistil skutkový stav veci a vyvodil z neho správny záver, odolaniu navrhovateľa nevyhovelo a napadnuté rozhodnutie odporcu potvrdilo.

O náhrade trov konania rozhodol podľa § 250k ods. 1 OSP tak, že neúspešnému navrhovateľovi ich náhradu nepriznal.

Proti tomuto rozhodnutiu podal navrhovateľ v zákonnej lehote odvolanie, v ktorom namietal, že sú splnené podmienky podľa § 3 ods. 1 písm. m/ zákona č. 503/2003 Z.z. Uviedol, že dňa 27. augusta 1963 mu pôvodný vlastník A. D. odpredal parcelu č. X. o výmere 1.268 m² v k. ú. Ilava. Zmluva, na základe ktorej sa tak stalo nebola zapísaná do pozemkovej knihy, pretože v tom čase došlo k ukončeniu zápisov do pozemkovej knihy a v apríli 1964 vznikla geodézia, ako orgán evidujúci vlastnícke vzťahy k nehnuteľnostiam. S týmto prevodom nehnuteľnosti nesúhlasil Finančný odbor v Považskej Bystrici, preto zmluva nebola zaregistrovaná na štátnom notárstve. Podľa odvolateľa zmluvu zo dňa 10. decembra 1965 považuje A. D. za neplatnú a písomne sa vyjadril, že bol uvedený do omylu, pretože zmluva vznikla na základe nejasných a nesprávnych údajov a jej opis nikdy nedostal. Kúpnu cenu za pozemok v sume 1.227,- Kčs vrátil dňa 21. júla 1967 poštovou poukážkou a táto suma bola navrhovateľovi zrazená v prospech MsNV v Ilave zrážkami zo mzdy. Tvrdí, že tieto peniaze neboli úhradou za nájom pozemku, ako uvádza odporca. V tom čase nebola uzavretá žiadna zmluva o prenájme pozemku s MsNV v Ilave. Predmetný pozemok nebol nikdy štátny. Podľa pozemkovej knihy bol prvým majiteľom p. M., potom p. D. a napokon pozemok odkúpil navrhovateľ. Pozemkový úrad nepreskúmal prevod pozemku na Československý štát. Podľa vyjadrenia bývalého predsedu MsNV v Ilave, p. M. sa kúpna zmluva nemala postúpiť na overenie na štátne notárstvo, na čo ani nedal príkaz a čo potvrdil aj podpredseda MsNV v Ilave, p. G. M.

Odporca vo vyjadrení k odvolaniu uviedol, že sa stotožňuje s právnym názorom Krajského súdu v Trenčíne a navrhol podané odvolanie zamietnuť.

Slovenský pozemkový fond odvolací návrh nepodal.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 OSP) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu, ako aj konanie mu predchádzajúce v rozsahu a medziach podaného odvolania (§ 246c ods. 1 veta prvá a § 212 ods. 1 OSP) bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 250ja ods. 2 OSP), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne päť dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.supcourt.gov.sk, www.nsud.sk (§ 156 ods. 1 a ods. 3 OSP

v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá a § 211 ods. 2 OSP) a dospel k záveru, že odvolaniu navrhovateľa možno vyhovieť.

Podľa § 244 ods. 1 OSP v správnom súdnictve preskúmavajú sudy na základe žalôb alebo opravných prostriedkov zákonnosť rozhodnutí a postupov orgánov verejnej správy.

Predpokladom postupu podľa tretej hlavy piatej časti OSP je rozhodovanie o opravných prostriedkoch proti neprávoplatným rozhodnutiam správnych orgánov podľa § 250l a nasl. OSP.

Zákon č. 503/2003 Z. z. upravuje navrátenie vlastníctva k pozemkom, ktoré neboli vydané podľa osobitného predpisu. Aj cieľom tohto zákona je spolu s ostatnými reštitučnými zákonmi zabezpečiť tzv. reštitučné procesy zmiernenia niektorých majetkových krívd, ku ktorým došlo v zákone presne ustanovenom období vo vzťahu k presne vymedzenému okruhu osôb a na základe v zákone taxatívne ustanovených prípadov straty majetku.

Reštitučné zákony, vrátane zákona č. 503/2003 Z. z. boli vydané s cieľom zmierniť následky niektorých majetkových krívd, ku ktorým došlo voči vlastníkom v týchto zákonoch špecifikovaného majetku v období rokov 1948 až 1989. Splnenie cieľa a účelu zákona vyžaduje, aby všetky orgány verejnej moci vychádzali z tejto špeciálnej úpravy pri posudzovaní nárokov osôb, ktorých majetok prešiel na štát alebo na inú právnickú osobu v období od 25. februára 1948 do 01. januára 1990, a hlavne aby v tom duchu interpretovali zákonom ustanovené okolnosti, v dôsledku ktorých došlo k prechodu majetku, a to predovšetkým tam, kde orgán verejnej moci musí vychádzať z vlastnej úvahy.

K reštitučným nárokom je potrebné pristupovať zvlášť citlivo, aby v súdnom konaní prípadne nedošlo k ďalšej krivde. Reštitučné zákony majú zabezpečiť, aby demokratická spoločnosť pristupovala aspoň k čiastočnému zmierneniu následkov minulých majetkových a iných krívd spočívajúcich v porušovaní všeobecne uznávaných ľudských práv a slobôd zo strany štátu. Štát a jeho orgány sú teda povinné postupovať obzvlášť v konaní podľa týchto zákonov v súlade so zákonnými záujmami osôb, ktorých ujma na základných ľudských právach a slobodách má byť aspoň čiastočne kompenzovaná (k tomu pozri napr. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 137/2010-35 z 22. júna 2010).

Uplatnenie reštitučných predpisov má za cieľ obnoviť oprávneným osobám ich pôvodné vlastnícke vzťahy, prípadne poskytnúť náhradný pozemok alebo finančnú náhradu. K reštitúcii dochádza na základe presne stanoveného dôvodu, ktorým boli menovite uvedené prípady straty vlastníctva majetku (reštitučný titul).

Zákonodarca v záujme zabezpečenia princípu legality v ustanoveniach § 5 ods. 2 zákona č. 503/2003 Z. z. zakotvil rozhodovaciu právomoc správneho orgánu - pozemkového úradu pri rozhodovaní o navrátení vlastníctva k pozemku alebo o priznaní práva na náhradu za pozemok. Správne konanie pred pozemkovým úradom sa začína doručením návrhu oprávnenej osoby podľa § 5 ods. 1 zákona č. 503/2003 Z.z. Podľa § 5 ods. 3 cit. zákona sa na konanie podľa odseku 2 vzťahujú všeobecné predpisy o správnom konaní.

To znamená, že povinnosťou pozemkového úradu pri rozhodovaní podľa § 5 ods. 2 je postupovať podľa jednotlivých ustanovení zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov (ďalej len „správny poriadok“) a pri ich aplikácii vychádzať zo základných zásad správneho konania (§ 3 správneho poriadku). Správny orgán je viazaný zásadou zákonnosti (§ 3 ods. 1 správneho poriadku), v intenciách ktorej je povinný v konaní a pri rozhodovaní zachovať procesné predpisy ako aj prepisy hmotnoprávne. Musí postupovať v konaní tak, aby zabezpečoval ochranu práv osôb a súčasne vyžadoval plnenie ich povinností v nadväznosti na ochranu záujmov štátu a spoločnosti. Ide o presadzovanie cieľov hmotnoprávnej úpravy v konkrétnej veci.

Zásada materiálnej pravdy je upravená najmä v ustanovení § 3 ods. 4 správneho poriadku a ďalej konkretizovaná v ďalších ustanoveniach správneho poriadku (§ 32 a § 46). Zásadu materiálnej pravdy treba aplikovať spolu so zásadou zákonnosti a zásadou voľného hodnotenia dôkazov (§ 34 ods. 5 správneho poriadku), ktoré sú vlastne jej základom. Táto zásada vyslovuje požiadavku, podľa ktorej správny orgán je povinný zistiť skutočný stav veci, teda subsumuje aj požiadavku zistiť úplný a presný stav veci. Za zistenia skutočného stavu veci treba považovať **zistenie všetkých skutočností, ktoré sú podľa príslušného hmotnoprávneho predpisu právne významné.**

Povinnosťou správneho orgánu je zistiť všetky právne rozhodné skutočnosti

bez ohľadu na to, v čí prospech svedčia. Z povinnosti správneho orgánu zistiť úplný stav vecí tiež vyplýva, že správny orgán nie je viazaný návrhmi účastníkov konania na vykonanie dôkazov (§ 32 ods. 1 správneho poriadku). Stav vecí sa musí zistiť súčasne presne, čo znamená, že musí zodpovedať reálnej skutočnosti. **Zistenie úplného a presného stavu vecí je základným predpokladom zákonnosti a správnosti rozhodnutia správneho orgánu.**

Správny orgán je povinný hodnotiť každý dôkaz samostatne a potom všetky dôkazy vo vzájomnej súvislosti. Vyhodnotenie dôkazov musí správny orgán náležite odôvodniť v odôvodnení rozhodnutia (§ 34 ods. 5 a § 47 ods. 3 správneho poriadku).

V preskúmvanej veci sa týmito základnými zásadami správneho konania správny orgán v konaní nespravoval dôsledne a napriek dokazovaniu, ktoré vo veci vykonal, nezistil spoľahlivo skutočný stav vecí a svoje rozhodnutie opieral o neúplné, resp. nedostatočné podklady.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) súd preto dospel k záveru, že so zreteľom na nedostatočne zistený skutkový stav vecí zo strany správneho orgánu nemožno sa stotožniť s rozhodnutím krajského súdu, ktorým potvrdil rozhodnutie správneho orgánu.

Zákon č. 503/2003 Z. z. v § 1 upravuje navrátenie vlastníctva k pozemkom, ktoré nebolo vydané podľa osobitného predpisu (zákon č. 229/1991 Zb. a § 37 až 39 zákona SNR č. 330/1991 Zb.). Vlastnícke právo sa vracia k pozemkom, ktoré tvoria:

- a/ poľnohospodársky pôdny fond alebo do neho patria,
- b/ lesný pôdny fond.

Podľa § 2 ods. 1 zákona č. 503/2003 Z.z., právo na navrátenie vlastníctva k pozemku podľa tohto zákona môže uplatniť oprávnená osoba, ktorá je občanom Slovenskej republiky s trvalým pobytom na jej území a ktorej pozemok prešiel na štát alebo na inú právnickú osobu v období od 25. februára 1948 do 01. januára 1990 (ďalej len „rozhodujúce obdobie“) spôsobom uvedeným v ustanovení § 3.

Podľa § 3 ods. 1 zákona č. 503/2003 Z. z., oprávneným osobám sa navráti vlastníctvo k pozemku, ktorý prešiel na štát alebo inú právnickú osobu v dôsledku:

a/ výroku o prepadnutí majetku, prepadnutí veci alebo zhabaní veci v trestnom konaní, prípadne v trestnom konaní správnom podľa skorších predpisov, ak bol výrok zrušený podľa osobitných predpisov,

b/ odňatia bez náhrady postupom podľa zákona č. 142/1947 Zb. o revízii prvej pozemkovej reformy alebo podľa zákona č. 46/1948 Zb. o novej pozemkovej reforme,

c/ postupu podľa § 453a Občianskeho zákonníka alebo podľa § 287a zákona č. 87/1950 Zb. o trestnom konaní súdnom (Trestný poriadok) v znení zákona č. 67/1952 Zb.,

d/ odňatia bez náhrady postupom podľa zákona Slovenskej národnej rady č. 81/1949 Zb. SNR o úprave právnych pomerov pasienkového majetku bývalých urbárikov, komposesorátov a podobných právnych útvarov,

e/ vyhlásenia zmluvy o postúpení pohľadávok pre prípad vyst'ahovania (tzv. renunciačné vyhlásenie),

f/ toho, že občan zdržiavajúci sa v cudzine nehnuteľnosť zanechal na území Slovenskej republiky alebo ktorého majetok prešiel na štát podľa zákona č. 183/1950 Zb. o majetku zanechanom na území Československej republiky osobami, ktoré optovali pre Zväz sovietskych socialistických republík a presídlili na jeho územie,

g/ zmluvy o darovaní nehnuteľnosti uzavretej darcom v tiesni,

h/ dražobného konania uskutočneného na úhradu pohľadávky štátu,

i/ súdneho rozhodnutia, ktorým sa vyhlásila za neplatnú zmluva o prevode majetku, ktorou občan pred odchodom do cudziny previedol vec na iného, ak dôvodom neplatnosti bolo opustenie republiky, prípadne uznanie takejto zmluvy účastníkmi za neplatnú; v takom prípade je oprávnenou osobou nadobúdateľ podľa uvedenej zmluvy, a to aj ak táto zmluva nenadobudla účinnosť,

j/ kúpnej zmluvy uzavretej v tiesni za nápadne nevýhodných podmienok,

k/ odmietnutia dedičstva v dedičskom konaní urobeného v tiesni,

l/ vyvlastnenia za náhradu, ak nehnuteľnosť existuje a nikdy neslúžila na účel, na ktorý bola vyvlastnená,

m/ vyvlastnenia bez vyplatenia náhrady,

n/ znárodnenia vykonaného v rozpore s vtedy platnými predpismi alebo bez vyplatenia náhrady,

o/ prevzatia nehnuteľnosti bez právneho dôvodu,

p/ politickej perzekúcie alebo postupu porušujúceho všeobecne uznávané ľudské práva a slobody,

r/ odovzdania do vlastníctva družstva podľa osobitných predpisov,

s/ prikázania do užívania právnickej osoby na základe zákona č. 55/1947 Zb. o pomoci roľníkom pri uskutočňovaní poľnohospodárskeho výrobného plánu alebo vládneho nariadenia č. 50/1955 Zb. o niektorých opatreniach na zabezpečenie poľnohospodárskej výroby,

t/ prevodu na štát spoločne užívaných singulárnych lesov a lesných družstiev, ak členmi družstva boli aj fyzické osoby; na prevzatie tohto majetku sa použijú osobitné predpisy.

Podľa § 5 ods. 1, 2, 3, 5 zákona č. 503/2003 Z. z., právo na navrátenie vlastníctva k pozemku mohla uplatniť oprávnená osoba do 31. decembra 2004 na obvodnom pozemkovom úrade, v ktorého obvode vlastnila pozemok, a zároveň preukáže skutočnosti podľa § 3. Neuplatnením práva v lehote právo zanikne. Rozhodnutie o navrátení vlastníctva k pozemku alebo rozhodnutie o priznaní práva na náhradu podľa § 6 ods. 2 a 3 vydá obvodný pozemkový úrad. Na konanie podľa odseku 2 sa vzťahujú všeobecné predpisy o správnom konaní. Proti rozhodnutiu obvodného pozemkového úradu podľa odsekov 2 a 4 možno podať opravný prostriedok na súde.

Predpokladom navrátenia vlastníctva k pozemkom alebo priznania náhrady za nehnuteľnosti, ktoré nie je možné vydať bolo, aby si oprávnená osoba uplatnila reštitučný nárok na pozemkovom úrade v zmysle § 5 ods. 1 uvedeného zákona v lehote do 31.12.2004 a súčasne preukázala splnenie zákonných podmienok oprávnenej osoby ustanovených v § 2 ods. 1, 2, ako aj, že žiadané nehnuteľnosti prešli v zákonnej lehote (od 25.02.1948 do 01.01.1990) na štát alebo inú právnickú osobu v dôsledku skutočností taxatívne ustanovených v § 3 ods. 1, 2, 3, a žiadané pozemky ku dňu odňatia mali charakter pôdy podľa § 1 ods. 1 ako aj, že žiadané nehnuteľnosti neboli vydané podľa zákona o pôde (zákon č. 229/1991 Zb., §§ 37 až 39 zákona č. 330/1991 Zb.).

Z obsahu spisového materiálu najvyšší súd zistil, že dňa 20. decembra 2004 si na Obvodnom pozemkovom úrade v Považskej Bystrici uplatnil navrhovateľ v zmysle § 5 ods. 1 zákona č. 503/2003 Z. z. nárok na navrátenie vlastníctva k pozemku nachádzajúcim sa v katastrálnom území Ilava, parc. č. X.X. - záhrada o výmere 564 m², ktorý prešiel na štát na základe rozhodnutia Mestského národného výboru v Ilave č. j. Výst. 2378/1972 zo

dňa 07. marca 1973 z dôvodu podľa § 3 ods. 2 zákona č. 503/2003 Z. z., pričom nárok nebol uplatnený podľa zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku. Predmetný pozemok (v zmluve označený ako roľa a stodola vo vnútornosti celkom o výmere 363 štvorcových siah) navrhovateľ odkúpil od pôvodného vlastníka A. D. z B. na základe kúpnej zmluvy zo dňa **27. augusta 1963** za 6.300,- Kčs. Podpisy na kúpnej zmluve overil matrikár na Miestnom národnom výbore v Ilave, pričom podľa potvrdenia vydaného Obvodným úradom v Ilave 07.04.1994 kúpnopredajná zmluva sa týkala stavebného pozemku. Prevod vlastníctva nebol zapísaný v pozemkovej knihe, ani registrovaný na štátnom notárstve. Dňa **17. decembra 1963** vydala Rada Miestneho národného výboru v Ilave pod č. 2739/1963 potvrdenie, že stavebný pozemok parc. č. o X. zapísaná v prot. č. 1298 a parc. č. X. zapísaná v prot. č. 183 k. ú. Ilava, sa nachádza v intraviláne ako preluka medzi zastavajúcimi domami o šírke 15 m, takže na nej nie je možné postaviť viac, ako rodinný dom. Toto potvrdenie vydala rada za účelom prevodu pozemku na nadobúdateľa M. M., obyvateľa v Ilave č. d. 439. Dňa **10. decembra 1965** uzavrel A. D. kúpnu zmluvu s Československým štátom, podľa ktorej ako predávajúci predáva a odovzdáva Československému štátu zastúpenému Miestnym národným výborom v Ilave (ako kupujúcemu) pozemok parc. č. X. vo výmere 1.268 m², zapísaný v E.X., k. ú. Ilava, za kúpnu cenu 1.126,20 Kčs. Podľa bodu III. Zmluvy, táto podľa smerníc Ministerstva spravodlivosti a Ministerstva PLVH uverejnených v Zbierke smerníc pre NV č. 21/64 nepodliehala registrácii na štátnom notárstve, ani schváleniu finančného odboru ONV v zmysle § 5 vyhl. č. 72/1964 Zb., pretože kúpna cena neprevyšuje 10.000,- Kčs. Podpisy na zmluve boli overené u matrikára na Miestnom národnom výbore v Ilave. Okresný národný výbor v Považskej Bystrici, odbor výstavby vydal dňa **13. decembra 1965** pod č. Výst. 2437/327-1965-A/10 rozhodnutie o prípustnosti stavby, ktorým povolil žiadateľovi M. M. na pozemku parc. č. X., k. ú. Ilava stavbu rodinného domu. Dňa **30. júna 1972** vydal Mestský národný výbor v Ilave, okres Považská Bystrica pod č. 7/72 M. M. potvrdenie o zaplatení sumy 1.126,20 Kčs dňa 08. augusta 1967 za stavebný pozemok. Predmetná suma figuruje aj na troch poštových poukážkach založených v administratívnom spise vo fotokópii s nečitateľným dátumom zasielaných medzi A. D. a býv. MNV Ilava a i A. D. a navrhovateľom. Na základe rozhodnutia Mestského národného výboru v Ilave č. j. Výst. 2378/1972 zo dňa **07. marca 1973** v spojení s rozhodnutím Okresného národného výboru, odboru výstavby a územného plánovania v Považskej Bystrici č. Výst. 2385/1973-330-A/10 zo dňa 12. júla 1973 boli okrem iného vyvlastnené objekty a trvalé porasty na pozemku parc. č. E.X., ktorý mal navrhovateľ a jeho manželka v užívaní a ktorý bol vedený na Československý štát. - MsNV

v Ilave za náhradu, ktorá sa poukazuje **užívateľom**, ktorí na základe riadneho stavebného povolenia na tejto parcele postavili rodinný dom. V odôvodnení rozhodnutia Okresného národného výboru, odboru výstavby a územného plánovania v Považskej Bystrici č. Výst. 2385/1973-330-A/10 zo dňa 12. júla 1973 je k námietkam navrhovateľa uvedené, že časť parcely č. E.X. o výmere 564 m² je preukázateľne vo vlastníctve Čsl. štátu, preto nemožno tento pozemok vyvlastňovať a ani inému zaň náhradu poskytnúť a Mestský národný výbor Ilava by mal previesť opatrenie, aby zostávajúca plocha pozemku o výmere 704 m² bola užívateľovi pozemku M. M. s manželkou daná do osobného užívania podľa § 205 a § 206 Občianskeho zákonníka č. 40/1964 Zb. za príslušnú náhradu. K tomuto podľa výpisu z katastra nehnuteľností zo 16.03.1995 aj došlo, nakoľko je na ňom uvedený titul nadobudnutia RII 18/74 – 42/74. V súčasnej dobe výpisu podľa z katastra nehnuteľností Katastrálneho úradu v Trenčíne z 25.10.2004 z predmetných nehnuteľností navrhovateľ vlastní 363m² zastavanej plochy a 338 m² záhrady.

Po oboznámení sa so spisovým materiálom najvyšší súd dospel k záveru, že vlastníctvo navrhovateľa k majúcej sa vydať časti nehnuteľnosti je síce sporné, avšak nie je možné stotožniť sa s právnym záverom vysloveným v odôvodnení napadnutého rozhodnutia prvostupňového súdu. Krajský súd v ňom totiž uviedol, že kúpna zmluva zo dňa 27. augusta 1963 bola uzatvorená za účinnosti Občianskeho zákonníka č. 141/1950 Zb., ktorého právna úprava síce upustila od zásady, že k platnému prevodu vlastníctva nehnuteľnosti došlo až zápisom do pozemkovej knihy, **ale na prevod vlastníctva bolo potrebné podľa § 112 návrh na zápis prevodu do pozemkovej knihy**. Navrhovateľ takýto návrh podľa krajského súdu nepodal, a ani po prijatí Občianskeho zákonníka č. 40/1964 Zb. nepodal návrh na registráciu zmluvy na štátnom notárstve, z čoho prvostupňový súd vyvodil záver, že vlastnícke právo navrhovateľa k predmetnej nehnuteľnosti nevzniklo.

Občiansky zákonník z roku 1950 (účinný od 31. decembra 1950 do 31. marca 1964) upustil od tzv. intabulačného princípu, čo znamená, že v tom čase na platnosť prevodu vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam nebol potrebný zápis v pozemkovej knihe, ale k jeho vzniku došlo už samotným uzatvorením zmluvy, ktorá bola právnym titulom nadobudnutia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti. Zápis nadobudnutia vlastníctva v pozemkovej knihe teda už nebol podmienkou prevodu vlastníctva, nemal hmotnoprávny význam a zostal mu iba význam deklaratórny. Pozemková kniha stratila takto svoju všeobecnú hodnovernosť. Výnimku z tohto pravidla tvorilo iba nadobudnutie vlastníctva

k nehnuteľnosti dedením a na základe vydržania. **Podľa § 111 Občianskeho zákonníka č. 141/1950 Zb., vlastníctvo k veciam jednotlivo určeným sa prevádza už samou zmluvou, ak nie je dohovorené inak alebo ak nevyplýva nič iné z osobitných predpisov.**

Podľa § 112 citovaného zákona, prevod vlastníctva k nehnuteľným veciam, zapísaným v pozemkovej alebo železničnej knihe, zapíše sa do týchto kníh. Z tohto ustanovenia však nevyplýva povinnosť navrhovateľa podať návrh na zápis prevodu do pozemkovej knihy, ako tvrdí krajský súd, pretože práve tým by takýto zápis mal charakter konštitutívny a nie len deklaratórny, ako je uvedené vyššie. Práve toto ustanovenie je zakotvením evidenčného charakteru zápisu, čo nepochybne vyplýva z dikcie zákona „prevod vlastníctva...sa zapíše...“. Jedná sa len o evidenciu tých nehnuteľností, ktoré už boli zapísané v pozemkovej alebo železničnej knihe. Krajský súd teda nedostatočne právne posúdil predmetnú vec, keď nesprávne vyložil ustanovenie § 112 Občianskeho zákonníka č. 141/1950 Zb. a tým dospel k záveru, že na vznik vlastníckeho práva navrhovateľa k predmetnému pozemku bol potrebný zápis do pozemkovej knihy.

Najvyšší súd však považuje za potrebné poukázať na to, že v čase uzatvorenia zmluvy zo dňa 27. augusta 1963 bol účinný zákon č. 65/1951 Zb. o prevodoch nehnuteľností a o prenájmoch poľnohospodárskej a lesnej pôdy, podľa ktorého § 1 ods. 1, bolo na prevod nehnuteľnosti potrebné **privolenie** okresného národného výboru. Tento zákon bol účinný až do 31. marca 1964, kedy bol zrušený novým Občianskym zákonníkom z roku 1964 - zákonom č. 40/1964 Zb.. Tu odvolací súd opätovne poukazuje na znenie ustanovenia § 111 in fine Občianskeho zákonníka č. 141/1950 Zb., „...**ak nie je dohovorené inak alebo ak nevyplýva nič iné z osobitných predpisov**“, z ktorého vyplýva, že v danej veci bolo podľa osobitného predpisu – zákona č. 65/1951 Zb. na prevod vlastníctva k nehnuteľnosti potrebné privolenie okresného národného výboru.

V tomto smere nemožno opomenúť ani výpoveď navrhovateľa na pojednávaní pred Krajským súdom v Trenčíne 08.09.2009 (č. 1. 15), z ktorého vyplýva, že mu finančný odbor býv. MNV (zrejme malo byť „ONV“) Považská Bystrica, odmietol dať súhlas, na to, aby celý pozemok bol vedený na neho ako vlastníka a že ani jeho pokusy dať vec do poriadku u štátneho notára boli neúspešné.

Je potrebné uviesť, že aj právne predpisy pred aprílom 1964 umožňovali nadobudnutie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti vydržaním (§§ 115-118 Občianskeho zákonníka č. 141/1950 Zb.). Podľa ustanovenia § 116 je vydržacia doba pri nehnuteľnosti 10 rokov. Navrhovateľ podľa jeho výpovede na pojednávaní pred Krajským súdom v Trenčíne 08.09.2009 (č. l. 15) predmetné nehnuteľnosti užíval 11 rokov – od r. 1963 do výstavby sídliska na ul. SNP v Trnave.

Správny orgán ani krajský súd sa so zhora uvedenými zisteniami ani zákonnými ustanoveniami nevyporiadali tak, aby vo veci mohlo byť vydané zákonné rozhodnutie.

V nadväznosti na ustanovenie § 5 ods. 5 zákona č. 503/2003 Z. z., krajský súd ako súd rozhodujúci o opravnom prostriedku podanom proti rozhodnutiu odporcu bol viazaný ustanoveniami tretej hlavy piatej časti OSP a v spojení s § 250l ods. 2 OSP i jej druhou hlavou.

Ak správny orgán podľa osobitného zákona rozhodol o spore alebo o inej právnej veci vyplývajúcej z občianskoprávných, pracovných, rodinných a obchodných vzťahov (§ 7 ods. 1) alebo rozhodol o uložení sankcie, súd pri preskúmaní tohto rozhodnutia nie je viazaný skutkovým stavom zisteným správnym orgánom. Súd môže vychádzať zo skutkových zistení správneho orgánu, opätovne vykonať dôkazy už vykonané správnym orgánom alebo vykonať dokazovanie podľa tretej časti druhej hlavy (§ 250i ods. 2 OSP).

Napriek tomu, že správny súd „nie je súdom skutkovým“ a že jeho úlohou v správnom súdnictve, a to ani v konaniach v tzv. plnej jurisdikcii v zmysle zhora citovaného zákonného ustanovenia, nie je nahradzovať činnosť správnych orgánov pri zisťovaní skutkového stavu, ale preskúmať „zákonnosť“ ich rozhodnutí, teda to, či kompetentné orgány pri riešení konkrétnych otázok vymedzených opravným prostriedkom rešpektovali príslušné hmotno-právne a procesno-právne predpisy, prvostupňový súd mal overiť pravdivosť skutkových zistení, z ktorých správny orgán pri svojom rozhodovaní vychádzal, a v prípade potreby mohol postupovať podľa ustanovenia § 250i ods. 2 OSP a vykonať potrebné dokazovanie podľa tretej časti druhej hlavy OSP, čo však neurobil.

Ani správny orgán si otázku existencie vlastníckeho práva navrhovateľa k predmetnej parcele (ktorá je hmotnoprávnou otázkou a zároveň jednou zo zákonných podmienok úspešného uplatnenia reštitučného nároku), ako predbežnú v súlade s ustanovením § 40

správneho poriadku náležite nevyriešil, keď vychádzal iba z listinných dôkazov, ktorými sa nepodarilo ozrejmiť skutkový stav veci dostatočne.

Z uvedeného je zrejmé, že vo veci konajúci a rozhodujúci správny orgán nevykonal všetky právne relevantné dôkazy v záujme náležitého zistenia skutkového stavu veci a tiež krajský súd okrem stručného výsluch navrhovateľa nevykonal žiadne dôkazy napr. formou verifikácie vykonaných dôkazov zo strany správneho orgánu, čo je dôvodom, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky zmenil rozsudok krajského súdu, rozhodnutie správneho zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 250ja ods. 3 veta prvá OSP v spojení s § 250l ods. 2 OSP).

V ďalšom konaní si správny orgán v prvom rade musí náležite vyriešiť otázku vlastníctva ako otázku predbežnú v súlade s ustanovením § 40 správneho poriadku, pričom bude potrebné zamerať dokazovanie aj na prípadné splnenie podmienok vydržania. V každom prípade s ohľadom na predmet konania (povahu veci) správny orgán bude musieť navrhovateľa k veci najprv riadne a podrobne vypočuť do zápisnice (§ 21 správneho poriadku) a potom uvážiť, ktoré ďalšie dôkazy v záujme presného a úplného zistenia skutočného stavu veci treba vykonať. K otázke nadobudnutia vlastníctva a užívania majúcej sa vydať časti pozemku bude potrebné vypočuť i svedkov, ktorých navrhovateľ musí označiť. Taktiež treba bližšie ozrejmiť spôsob prechodu časti pozemku na štát, keď okrem § 3 ods. 1 písm. m/ zákona č. 503/2003 Z. z., by mohlo prichádzať do úvahy aj ustanovenie § 3 ods. 1 písm. o/ tohto zákona, t. j. prevzatie nehnuteľnosti štátom bez právneho dôvodu. Okrem toho bude potrebné vypořadať sa aj s otázkou, či žiadaný pozemok ku dňu odňatia mal charakter pôdy podľa § 1 ods. 1 zákona č. 503/2003 Z.z.

Ak by otázku vlastníctva bolo nevyhnutné riešiť súdom v konaní podľa § 80 písm. c/ OSP a §§ 115-118 Občianskeho zákonníka č. 141/1950 Zb., potom treba vyzvať navrhovateľa, aby v stanovenej lehote podal na príslušnom súde vlastnícku žalobu a konanie až do právoplatného súdneho rozhodnutia prerušiť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky dáva ešte do pozornosti navrhovateľa, že je to on, koho v danom prípade zatáhuje dôkazné bremeno na preukázanie jeho tvrdení a že namiesto toho, aby bol „nútený odstúpiť svoju záležitosť na medzinárodný súd“ (ako uvádza

v odvolaní), musí správne mu orgánu pri doplnení zisťovania skutkového stavu poskytnúť potrebnú súčinnosť.

O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa § 224 ods. 1, 2 v spojení s § 250k ods. 1 a § 250l ods. 2 ako aj § 151 ods. 1 a 2 OSP, nakoľko navrhovateľ v odvolacom konaní trovy neuplatnil.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 28. septembra 2010

JUDr. Jana Baricová, v. r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia:
Petra Slezáková